

Penge- og Bankvæsen.

Blandt de talrige Jubilæumsskrifter, der i vore Dage ser Lyset, er der kun forholdsvis faa, der har Interesse udenfor en snævrere Kreds og kan frembyde almindeligere Bidrag til vor Historie. 1916 fremkom dog et saadant, idet **Creditkassen for Landejendomme i Østifterne** i Anledning af sit 50 Aars Jubilæum udsendte et **Festskrift** ved Erik Arup, der selv tidligere har haft Ansættelse i Creditkassen. Allerede det, at denne med sine omtrent 150 Mill. Kr.s cirkulerende Obligationer staar som et af Landets største Pengeinstutter, maa give Skriftet en vis almindelig Interesse, men endnu mere er dette Tilfældet, fordi Creditkassens Virksomhed i højere Grad end ved de tidligere Skrifter af lignende Art er set i Sammenhæng med Tidens almindelige økonomiske og politiske Udvikling. Værket, der hvad de positive Enkeltheder angaar, er udarbejdet med stor Nøjagtighed (en enkelt Trykfejl (118) kan noteres: Præstø Amt fik 2 Repræsentanter 1879, ikke som angivet 1870), giver saaledes i sit andet Afsnit „Creditkassens Teknik“ adskillige Bidrag til Pengemarkedets Indflydelse paa Creditkasseobligationernes Rentefod og Kurs. Man kunde dog have ønsket, at Forf. var kommet nærmere ind paa den Indflydelse, de daarlige Tider efter 1873 havde paa Creditkassens Stilling, da Kursen paa 4 pCt. Obligationerne faldt fra $93\frac{3}{4}$ til 83, et Kursfald, der 1876 fremtvang Udstedelsen af $4\frac{1}{2}$ pCt. Obligationer, som saa en halv Snes Aar senere atter kunde konverteres, 1887 til 4 pCt. og 1889 til $3\frac{1}{2}$ pCt.

Større Interesse har dog Udviklingen af de politiske Forholds Indflydelse paa Creditkassens indre Liv. Allerede fra første Færd kan en saadan spores; af de 16 Mænd, der i 1865 indbød til dens Stiftelse, var de 12 Rigsdagsmænd og de 3 tidligere slesvigske Embedsmænd, der nu var ved at bryde sig nye Baner i Kongeriget. Klarere ser vi dog de politiske Brydningers Indvirken paa „Creditkassens Politik“ (som tredie Afsnit betegnende kaldes), ved at følge Repræsentantskabets Historie. Oprindeligt kun bestaaende af 2 adelige Godsejere suppleredes det snart med et tredie Medlem, Godsinspektøren paa Aalholm. De næste Medlemmer blev (Oktbr. 1867) en bornholmsk Proprietær og som den første Bonde Gaardejer P. Pedersen, Sigerslevvester, der fra sin politiske Virksomhed var kendt som en af „de 7 vise Bønder“ og i 1873 definitivt sluttede sig til Højre. Creditkassens konservative Karakter var dermed angivet, men efterhaanden kom dog flere Venstrebønder ind i Repræsentantskabet og fra 1879 Jens Andersen, der fra 1888 blev dets Formand og fra 1890 i 18 Aar Creditkassens Direktør; allerede 1885 havde han trængt P. Pedersen ud af Repræsentantskabet. Afgjort Venstremand, som

han var, blev hans voksende Indflydelse indenfor Creditkassen, der er skildret meget udførligt, Symbolet paa Venstrepartiets gradvise Sejr indenfor de Institutioner, der væsentlig hørte Landbruget til. Til Held for Creditkassen og til Ære for den danske Bondestands sunde økonomiske Sans fik de politiske Brydninger dog liden eller ingen Indflydelse paa Institutionens Virksomhed udadtil, og efterhaanden er de traadt ganske i Baggrunden for de rent saglige Momenter. Saaledes kaster Festskriftet flere Strejflys over de politiske Brydninger i 70erne og 80erne, men mest Betydning har det dog ved at vise os en Side af den jordbesiddende Landbefolknings Solidaritetsfølelse, hvis dybe Rødder Forfatteren søger i Landsbyfællesskabet, og som sikkert i langt højere Grad end de rent politiske Stridigheder paa Tinge giver os Nøglen til Forstaaelsen af Venstres Kampe under den gennemsete Grundlov.

Th. B. B.

Landvæsen.

Hans Jensen giver i sin Afhandling: **A. G. Moltkes Forbedring af Agerdyrkningens Tilstand paa Bregentved.** [Aarvog for Sorø Amt VI] en kort Redegørelse for de tekniske Reforme, A. G. Moltke gennemførte paa sine nyerhvervede store Godser med Bregentved som Midtpunkt. Grundlaget for Skildringen er en Indberetning fra Grev Moltke 1776; den er interessant — baade ved sin *Kritik af det bestaaende* o: *Landbruget paa Bregentved omkring 1750, og ved Skildringen af de Reforme, der gennemførtes.* For faa Vange, for store Skifter, for ringe Hvile, for lidt Afveksling i Sædskiftet, Træer spredt voksende paa Marken og Sten, der hindrede Pløjning, Sumpe og Moser med megen sur Jord; for ringe Besætninger, „da dog Sædelandet skal vedligeholdes og forøges ved den af de underholdende Kreaturer leverede Gødning“ — dette er sikkert en i al sin Sammentrængthed meget rammende Karakteristik af Tidens „Fejl i Agerdyrkingen“. Ikke mindre interessant er Skildringen af „de holstenske Agerdyrkningsmetoders“ Indførelse paa Gaarden Sofiendal, der derved er bleven berømt i det danske Landbrugs Historie. Magister Hans Jensen viser ogsaa, at Grev Moltke, der saaledes havde en klar Forstaaelse af Manglerne ved Tidens „Agerdyrkningssystem“, ingenlunde i samme Grad var forstaaende og reformvenlig overfor Tidens „sociale System“.

H. P.

24. Marts 1917 var det 125 Aar siden Generalmajor Classen døde og Fideikommisset traadte i Virksomhed. C. Pedersens Afhandling **Det Classenske Fideikommis gennem 125 Aar** [Maribo Amts økonomiske Selskabs Aarvog 1916] er saaledes et Slags Fest-